

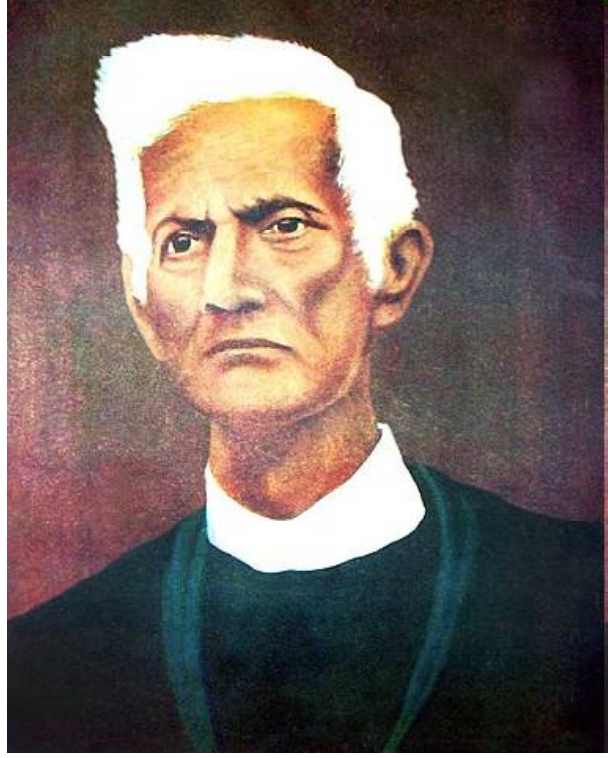
ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନର ଅନ୍ୟତମ ବିକାଶୀ : ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତି

ଡଃ. ଅରୁଣତୀ ଦେବୀ

୧୮୪୩ ମସିହା ପବିତ୍ର ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଅବସରରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଓଡ଼ିଶା ମାଟିର ଅନ୍ୟତମ ବରପୁତ୍ର ଫକୀର ମୋହନ ସେନାପତି । ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲା ମଲ୍ଲିକାଗପୁର ଗାଁର ଲକ୍ଷଣ ଚରଣ ସେନାପତି ଓ ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କ ଔରସରୁ ଜନ୍ମିତ ଫକୀର ମୋହନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଦେଇ ଯାଇଥିବା ଅବଦାନ ଚିରସ୍ମରଣୀୟ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଅସ୍ଥିତ ରକ୍ଷା କରିବା ଲାଗି ସଂଗ୍ରହ କରୁଥିବାବେଳେ ନିଜର ଅମର ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରି ଫକୀର ମୋହନ ଭାଷା ଓ ଜାତିର ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲେ । ମଧୁବାବୁ, ଗୋପବନ୍ଧୁ ଓ କବିବରଙ୍କ ସହ ମିଶି ସେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସଫଳ କରାଇପାରିଥିଲେ । ଫକୀର ମୋହନ ଥିଲେ ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପ 'ରେବତୀ'ର ଲେଖକ । ଖୁବ୍ ପିଲାବେଳୁ ପିତାମାତାଙ୍କୁ ହରାଇଥିବା ଫକୀରମୋହନ ଅର୍ଥାଭାବରୁ ଅଧାରୁ ପାଠ ପଢ଼ି ହାତୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଶରୀର ସବୁବେଳେ ଅସୁସ୍ଥ ରହୁଥିଲା । କେଜେମା'ଙ୍କ ଲାଳନପାଳନରେ ତାଙ୍କର ପିଲା ଦିନ କଟିଥିଲା ।

ମାଉନର ପାଠ କରି ବାଲେଶ୍ୱରର ବାରବାଟୀ ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଢ଼ି ପାଠ ପଢ଼ି ଛାଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ତେବେ ନିଜ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରତିଭା ଯୋଗୁଁ ଫକୀରମୋହନଙ୍କୁ ସେହି ସ୍କୁଲରେ ମାସିକ ୨୦ଟଙ୍କା ୫୦ ପଇସା ଦରମାରେ ଚାକିରି କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା । ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳା, ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଅଧ୍ୟାପକ ଦକ୍ଷତା ଥିବା ଫକୀର ମୋହନ 'ଛମାଣ ଥାଠ ଗୁଣ୍ଡ', 'ମାମୁଁ', 'ଲକ୍ଷମା' ଭଳି କାଳକ୍ରମେ ଉପନ୍ୟାସ ରଚନା କରି ଯାଇଛନ୍ତି । 'ପେଟେଖ ମେଡ଼ିସିନ୍', 'ତାଙ୍କ ମୁନସୀ', 'ରାଣି ପୁଅ ଅନନ୍ତା' ଭଳି କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପ ତାଙ୍କ ଅମର କାର୍ତ୍ତିର ଗାଥା ବନ୍ଧନ କରିଥାଏ । ବାଲେଶ୍ୱରସ୍ଥିତ ବାରବାଟୀ ସ୍କୁଲରେ ତାଙ୍କ ଅଧ୍ୟୟନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ତାଙ୍କୁ ଆର୍ଥିକ ଦୁରାବସ୍ଥା ଯୋଗୁଁ ପଢ଼ା ଛାଡ଼ି ସେହି ସ୍କୁଲରେ ମାସିକ ୨୦ଟଙ୍କା ୫୦ ପଇସା ଦରମାରେ ଶିକ୍ଷକତା କରିଥିଲେ । ପରେ ବାଲେଶ୍ୱର ମିସନ୍ ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷକତା କରିଥିଲେ । ଓଡ଼ିଆ, ଇଂରାଜୀ, ସଂସ୍କୃତ ଓ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ଦକ୍ଷତା ଯୋଗୁଁ ବୃତ୍ତିକାବୀ ।

ମହଲରେ ସେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ହାସଲ କରିଥିଲେ । ୧୮୯୬ ରୁ ୧୯୦୫ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଟକର ବିଭିନ୍ନ ସାହିତ୍ୟିକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଫକୀରମୋହନ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟାତ୍ମକ ଥିଲା । ପ୍ରଥମ ପତ୍ନୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ସେ ପୁନର୍ବାର ବିବାହ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟର ପୁଷ୍ପା କୁହାଯାଏ । ୧୯୧୮ ଜୁନ ୧୪ରେ ଏହି ସାରସ୍ୱତ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପରଲୋକ ହୋଇଥିଲା । ୧୮୬୮ରେ ସେ ନିଜସ୍ୱ ଚେଷ୍ଟା ବଳରେ ଉତ୍କଳ ପ୍ରେସ୍ ନାମକ ଛାପାଖାନା ବାଲେଶ୍ୱରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । 'ବୋଧଦାୟିନୀ', 'ନବସମୟ',

'ସୟାଦବାହିକା' ଭଳି ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶିତ କରି ସେ ଜାତୀୟତା ଏବଂ ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଉଦ୍ଧୀରଣ କରି ରଖିଥିଲେ । ୧୮୬୮ରେ ବାଲେଶ୍ୱର ଠାରେ ଉତ୍କଳ ପ୍ରେସ୍ ନାମରେ ଏକ ଛାପାଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲା ମଲ୍ଲିକାଗପୁରସ୍ଥିତ ଏକ ଖଣ୍ଡାକ୍ଷର ପତ୍ରିକାରେ ୧୮୪୩ ପବିତ୍ର ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ତିଥିରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତି । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପୁରୁଷ କୁହାଯାଏ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶିକା-ସମ୍ପାଦିକା, ଆତ୍ମକୀର୍ତ୍ତିକ ଅଶୋକନାୟକ ନିରୋଧ ଆନ୍ଦୋଳନ, କଟକ, ମୋ : ୯୯୩୭୧୭୨୧୦

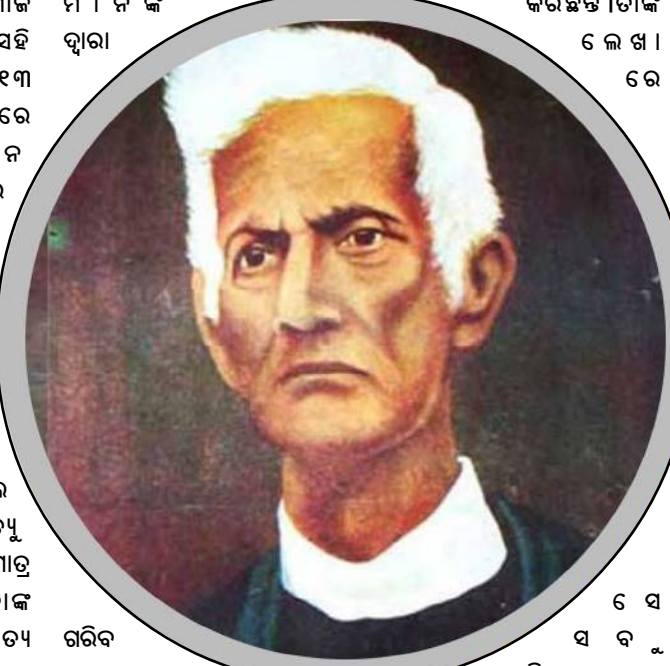
ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପୁରୁଷ ଫକୀର ମୋହନ

ରାଜସ୍ଥିତା ବାରିକ

ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଆକାଶରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଯେଉଁ ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତି ଅନ୍ୟତମ । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ଆଗକୁ ନେବାରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଓ ଉଦ୍ୟମ ପାଇଁ ଆଜି ସେ ଜନମାନସରେ ପରିଚିତ । ନିଜର ଲେଖାରେ ସେତେବେଳେ ସମାଜରେ ଥିବା ଅନ୍ଧ ବିଶ୍ୱାସ କୁସଂସ୍କାରକୁ ପୁରୁର ଭାବରେ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିଛନ୍ତି । ଫକୀର ମୋହନ ସେନାପତି ଏକାଧାରରେ ଜଣେ କବି, ଲେଖକ, ଗାଳ୍ପିକ, ଔପନ୍ୟାସିକ ଏବଂ ସମାଜ ସଂସ୍କାରକ ଥିଲେ । ସେହି ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଜର ଜନ୍ମ ୧୩ ଜାନୁଆରୀ ୧୮୪୩ରେ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର ମଲ୍ଲିକାଗପୁର ଗ୍ରାମରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ପିତା ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଚରଣ ସେନାପତି ଓ ମାତା ସୂର୍ଷ ଗର୍ଭା ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କର ପୁତ୍ର ଥିଲେ । ସେ ଯେତେବେଳେ ଏକ ବର୍ଷ ପାଞ୍ଚ ମାସ ବୟସରେ ଥିଲେ ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ଏହାର ମାତ୍ର ୧୪ ମାସ ପରେ ତାଙ୍କ ମାତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ପିତା ମାତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତାଙ୍କର ଲାଳନପାଳନ ତାଙ୍କ କେଜେମା କରିଥିଲେ । ଫକୀର ମୋହନଙ୍କ ଜନ୍ମ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ଏକ ବିଦ୍ୟା ସଂଯୋଗରେ ହୋଇଥିଲା । ମକର

ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ମୃତ୍ୟୁ ମଧ୍ୟ ରକ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ହୋଇଥିଲା । ସେଥି ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପୁରୁଷ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ତାଙ୍କର ଉପନ୍ୟାସ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ 'ଛମାଣ ଥାଠ ଗୁଣ୍ଡ', 'ମାମୁଁ', 'ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ' ଓ 'ଲକ୍ଷମା' ଉତ୍ତମାଦି । ଏହି ଉପନ୍ୟାସ ମାନଙ୍କରେ ଫକୀର ମୋହନ ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ନିଜର ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଛମାଣ ଥାଠ ଗୁଣ୍ଡ ଉପନ୍ୟାସରେ ଜମିଦାର ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଢ଼ିବାର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଓ ଏଥିରେ ବାଧକ ସାଧୁଥିଲା ଗ୍ରାମୀଣ ସମାଜର ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା । ପରେ ଯେବେ ଗାଁରେ ମହାମାରୀ ବ୍ୟାପିଛି ଏଥିପାଇଁ ତା'ର ବିଦ୍ୟା ଅଧ୍ୟୟନକୁ ବାଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି । 'ରେବତୀ', 'ପରି ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ରାଣି ପୁଅ ଅନନ୍ତା', 'ତାଙ୍କମୁନସୀ' ଆଦି ଗଳ୍ପ ଚିର ସ୍ମରଣୀୟ । ତାଙ୍କର ଗଳ୍ପରେ ସମାଜରେ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଓ କୁସଂସ୍କାରକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଲେଖାରେ ପଢ଼ିବାର ମଧ୍ୟ ପାଠ ପଢ଼ିବାର ନୂତନ ପାଠ ନଥିଲେ । ବାଲ୍ୟକାଳରେ ବହୁତ ଅସୁସ୍ଥ ରହୁଥିଲେ ବୋଲି ବିଳମ୍ବରେ ପଢ଼ା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପଢ଼ିବାରେ ମଧ୍ୟ ଅର୍ଥ ବାଧକ ସାଜିଥିଲା । ସେ ଯେତେ ବିଦ୍ୟା ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ମଧ୍ୟ ସବୁଠୁ ହେଉନଥିଲେ । ଆହୁରି ଆଧିକ ଖାମୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗୁଥିଲେ । ନିଜ ମାତୃଭାଷାରେ ପଢ଼ିବା ସହିତ ସେ ପାର୍ସୀ ଭାଷା ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ପିଲାଦିନେ ସେ ଶ୍ରୀମତୀ ଭାବରେ ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଥିବା ବନ୍ଦରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ସେଠାରେ ସେ ବଙ୍ଗଳା ଓ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ମଧ୍ୟ ଶିଖୁଥିଲେ । ବିଦ୍ୟା ଅଧ୍ୟୟନ ତାଙ୍କର ଏପରି ନିଶ୍ଚା ଥିଲା ତାଙ୍କଠାରେ ବହୁତ ଅଭାବ ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ଲିପି ପାରିନଥିଲା । ମୃତ୍ୟୁ ତାଙ୍କ ଶରୀରକୁ କ୍ରମ କ୍ରମେ କିଛି ତାଙ୍କ କର୍ମକୁ ନୁହଁ । ଆଜି ସେହି ଯୁଗକାଳୀ ପୁରୁଷ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ନିକଟରେ ଅମର ହୋଇ ରହିଯାଇଛନ୍ତି ।

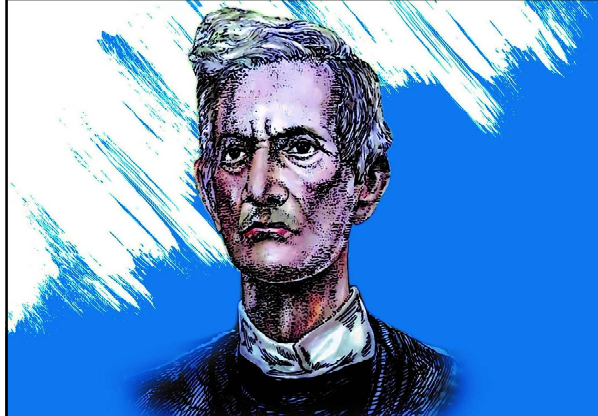

ସେ ଯେତେବେଳେ ଏକ ବର୍ଷ ପାଞ୍ଚ ମାସ ବୟସରେ ଥିଲେ ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ଏହାର ମାତ୍ର ୧୪ ମାସ ପରେ ତାଙ୍କ ମାତାଙ୍କର ମଧ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ପିତା ମାତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତାଙ୍କର ଲାଳନପାଳନ ତାଙ୍କ କେଜେମା କରିଥିଲେ । ଫକୀର ମୋହନଙ୍କ ଜନ୍ମ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ଏକ ବିଦ୍ୟା ସଂଯୋଗରେ ହୋଇଥିଲା । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ମୃତ୍ୟୁ ମଧ୍ୟ ରକ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ହୋଇଥିଲା । ସେଥି ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପୁରୁଷ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ତାଙ୍କର ଉପନ୍ୟାସ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ 'ଛମାଣ ଥାଠ ଗୁଣ୍ଡ', 'ମାମୁଁ', 'ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ' ଓ 'ଲକ୍ଷମା' ଉତ୍ତମାଦି । ଏହି ଉପନ୍ୟାସ ମାନଙ୍କରେ ଫକୀର ମୋହନ ସେତେବେଳେ ଓଡ଼ିଶାର ସାମାଜିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ନିଜର ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ଛମାଣ ଥାଠ ଗୁଣ୍ଡ ଉପନ୍ୟାସରେ ଜମିଦାର ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଢ଼ିବାର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଓ ଏଥିରେ ବାଧକ ସାଧୁଥିଲା ଗ୍ରାମୀଣ ସମାଜର ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ପୂର୍ଣ୍ଣ କଥା । ପରେ ଯେବେ ଗାଁରେ ମହାମାରୀ ବ୍ୟାପିଛି ଏଥିପାଇଁ ତା'ର ବିଦ୍ୟା ଅଧ୍ୟୟନକୁ ବାଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି । 'ରେବତୀ', 'ପରି ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଗଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ରାଣି ପୁଅ ଅନନ୍ତା', 'ତାଙ୍କମୁନସୀ' ଆଦି ଗଳ୍ପ ଚିର ସ୍ମରଣୀୟ । ତାଙ୍କର ଗଳ୍ପରେ ସମାଜରେ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଓ କୁସଂସ୍କାରକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଲେଖାରେ ପଢ଼ିବାର ମଧ୍ୟ ପାଠ ପଢ଼ିବାର ନୂତନ ପାଠ ନଥିଲେ । ବାଲ୍ୟକାଳରେ ବହୁତ ଅସୁସ୍ଥ ରହୁଥିଲେ ବୋଲି ବିଳମ୍ବରେ ପଢ଼ା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପଢ଼ିବାରେ ମଧ୍ୟ ଅର୍ଥ ବାଧକ ସାଜିଥିଲା । ସେ ଯେତେ ବିଦ୍ୟା ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ମଧ୍ୟ ସବୁଠୁ ହେଉନଥିଲେ । ଆହୁରି ଆଧିକ ଖାମୁ ପ୍ରାପ୍ତ କରିବାରେ ଲାଗୁଥିଲେ । ନିଜ ମାତୃଭାଷାରେ ପଢ଼ିବା ସହିତ ସେ ପାର୍ସୀ ଭାଷା ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ପିଲାଦିନେ ସେ ଶ୍ରୀମତୀ ଭାବରେ ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଥିବା ବନ୍ଦରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ସେଠାରେ ସେ ବଙ୍ଗଳା ଓ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ମଧ୍ୟ ଶିଖୁଥିଲେ । ବିଦ୍ୟା ଅଧ୍ୟୟନ ତାଙ୍କର ଏପରି ନିଶ୍ଚା ଥିଲା ତାଙ୍କଠାରେ ବହୁତ ଅଭାବ ପରିସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ଲିପି ପାରିନଥିଲା । ମୃତ୍ୟୁ ତାଙ୍କ ଶରୀରକୁ କ୍ରମ କ୍ରମେ କିଛି ତାଙ୍କ କର୍ମକୁ ନୁହଁ । ଆଜି ସେହି ଯୁଗକାଳୀ ପୁରୁଷ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ନିକଟରେ ଅମର ହୋଇ ରହିଯାଇଛନ୍ତି ।

ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନର ଅନ୍ୟତମ ବିକାଶୀ : ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତି

ଶ୍ୟାମ ସୁନ୍ଦର ସାମଲ

୧୮୪୩ ମସିହା ପବିତ୍ର ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଅବସରରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଓଡ଼ିଶା ମାଟିର ଅନ୍ୟତମ ବରପୁତ୍ର ଫକୀର ମୋହନ ସେନାପତି । ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲା ମଲ୍ଲିକାଗପୁର ଗାଁର ଲକ୍ଷଣ ଚରଣ ସେନାପତି ଓ ତୁଳସୀ ଦେବୀଙ୍କ ଔରସରୁ ଜନ୍ମିତ ଫକୀର ମୋହନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଦେଇ ଯାଇଥିବା ଅବଦାନ ଚିରସ୍ମରଣୀୟ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଅସ୍ଥିତ ରକ୍ଷା କରିବା ଲାଗି ସଂଗ୍ରହ କରୁଥିବାବେଳେ ନିଜର ଅମର ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରି ଫକୀର ମୋହନ ଭାଷା ଓ ଜାତିର ଉଦ୍ଧାର କରିଥିଲେ । ମଧୁବାବୁ, ଗୋପବନ୍ଧୁ ଓ କବିବରଙ୍କ ସହ ମିଶି ସେ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ସଫଳ କରାଇପାରିଥିଲେ । ଫକୀର ମୋହନ ଥିଲେ ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପ 'ରେବତୀ'ର ଲେଖକ । ଖୁବ୍ ପିଲାବେଳୁ ପିତାମାତାଙ୍କୁ ହରାଇଥିବା ଫକୀରମୋହନ ଅର୍ଥାଭାବରୁ ଅଧାରୁ ପାଠ ପଢ଼ି ହାତୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଶରୀର ସବୁବେଳେ ଅସୁସ୍ଥ ରହୁଥିଲା । କେଜେମା'ଙ୍କ ଲାଳନପାଳନରେ ତାଙ୍କର ପିଲା ଦିନ କଟିଥିଲା ।

ମାଉନର ପାଠ କରି ବାଲେଶ୍ୱରର ବାରବାଟୀ ସ୍କୁଲରେ ପାଠ ପଢ଼ି ପାଠ ପଢ଼ି ଛାଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ତେବେ ନିଜ ଅଧ୍ୟାପକ ପ୍ରତିଭା ଯୋଗୁଁ ଫକୀରମୋହନଙ୍କୁ ସେହି ସ୍କୁଲରେ ମାସିକ ୨୦ଟଙ୍କା ୫୦ ପଇସା ଦରମାରେ ଚାକିରି କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା । ଓଡ଼ିଆ, ବଙ୍ଗଳା, ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଅଧ୍ୟାପକ ଦକ୍ଷତା ଥିବା ଫକୀର ମୋହନ 'ଛମାଣ ଥାଠ ଗୁଣ୍ଡ', 'ମାମୁଁ', 'ଲକ୍ଷମା' ଭଳି କାଳକ୍ରମେ ଉପନ୍ୟାସ ରଚନା କରି ଯାଇଛନ୍ତି । 'ପେଟେଖ ମେଡ଼ିସିନ୍', 'ତାଙ୍କ ମୁନସୀ', 'ରାଣି ପୁଅ ଅନନ୍ତା' ଭଳି କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପ ତାଙ୍କ ଅମର କାର୍ତ୍ତିର ଗାଥା ବନ୍ଧନ କରିଥାଏ । ୧୮୬୮ରେ ସେ ନିଜସ୍ୱ ଚେଷ୍ଟା ବଳରେ ଉତ୍କଳ ପ୍ରେସ୍ ନାମକ ଛାପାଖାନା ବାଲେଶ୍ୱରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । 'ବୋଧଦାୟିନୀ', 'ନବସମୟ', 'ସୟାଦବାହିକା' ଭଳି ପତ୍ରିକା ପ୍ରକାଶିତ କରି ସେ ଜାତୀୟତା ଏବଂ ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଉଦ୍ଧୀରଣ କରି ରଖିଥିଲେ ।

+ବିଜ୍ଞାନୀୟା ଦକ୍ଷିଣ, କଟକ, ମୋ : ୯୯୩୭୧୭୨୧୨୨

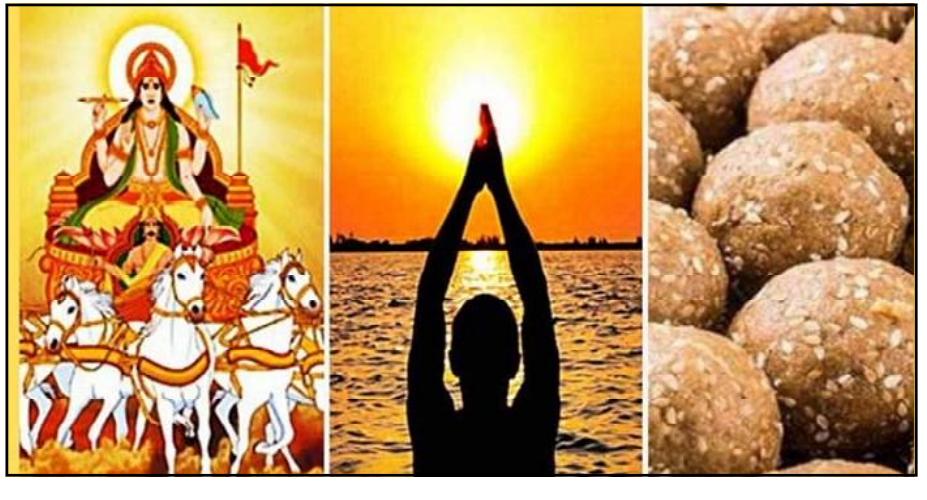
ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି : ଆରମ୍ଭ ହେଲା ଦେବତାଙ୍କ ଦିନ

ଡାକ୍ତର ଉମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ପାତ୍ର

କ୍ଷମତା ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇପାରେ । ଅଧିକାଂଶ ଶୁଭଫଳ ପ୍ରଦାନ କରିବ । ତେବେ ସରକାର, ପ୍ରଶାସନ ଏବଂ ଜନତା ମଧ୍ୟରେ ବିରୋଧ ବଢ଼ିବାରେ ସମାଧାନ ରହିଛି । ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପର୍ବ କୌଣସି ନା କୌଣସି ଦେବତାଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଉତ୍ତରାୟଣ ପର୍ବ ଅର୍ଥାତ୍ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଉପାସନାର ପର୍ବ । ଏହି ଦିନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ମକର ରାଶିରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଯୋଗୁଁ ମନୁଷ୍ୟ ମନରେ ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସେ । ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ରୁଚି, ସମସ୍ତଙ୍କ ଜୀବିକା ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ଚାଲୁ, ସମସ୍ତେ ଶକ୍ତିମାନ ହୁଅନ୍ତୁ, ସର୍ବକର୍ମରୁ ଆମକୁ ଶକ୍ତି ମିଳୁ - ଏହା ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିର ସନ୍ଦେଶ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିର ଗୋଟିଏ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ବସନ୍ତ ପୂର୍ବର ଉତ୍ତର ଲୋହତି ଉତ୍ତର-ଭାରତ ବିଶେଷକରି ପଞ୍ଜାବରେ ପାଳନ କରାଯାଏ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ଚାମିଳ ହିନ୍ଦୁମାନେ ପୋଖଳ ପର୍ବ ମନାନ୍ତି । ସମଗ୍ର ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତୀୟ ଯାତ୍ରୀ ଏହା ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପର୍ବ । ଆସାମରେ ବିନ୍ଦୁ ଭାବରେ ପାଳନ କରାଯାଏ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି । ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରେ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି, ଏହାର ପର୍ବ ଓ ପରଦିନରେ ନାନା ପର୍ବ ପାଳନ କରାଯାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଗତି ସହ ସମ୍ପର୍କ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏହି ପର୍ବ ରତ୍ନଚକ୍ର ଓ ଫସଲ ସହ ଜଡ଼ିତ । ସାରା ଭାରତରେ ଏହା ବିଭିନ୍ନ ରୂପରେ ମନାଯାଏ । ଦକ୍ଷିଣାୟନକୁ ଦେବତା ମାନଙ୍କ

ପରଲୋକିକ, ନୈତିକ - ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଲାଭ ମିଳେ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ନୂତନ ସଂକଳ୍ପ ମଧ୍ୟ ନିଆଯାଏ । ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ପିତାମହ ଭୀଷ୍ମ ଶରଣ୍ୟାୟାରେ ରହି ୫୮ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଉତ୍ତରାୟଣକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଆଡ଼େବଦଳ ଯେମିତିକି ନିରାଶନକଳ ମନରେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତର ଓ ଆନନ୍ଦ ଭରିଯିବ । ତେଣୁ ମନକୁ ବିକାରମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା ଉଚିତ । ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରା ମହାନ ପର୍ବ ହେଉଛି ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି । ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଏହି ପର୍ବକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ପାଳନ କରାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସବୁଆଡ଼େ ଗୋଟିଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ଏହି ପର୍ବ ପାଳିତ ହୁଏ । ଆସାମରେ ଲୋକମାନେ ଏହି ଦିନକୁ ମାଘ ବିନ୍ଦୁ କୁହନ୍ତି । ପଞ୍ଜାବ, ହରିଆନା, ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶରେ ମାଘ ନାମରେ ଏହି ପର୍ବ ପାଳିତ ହୁଏ । ସାରା ଦେଶରେ ଏହା ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ନାମରେ ପାଳିତ ହେଉଥିବାବେଳେ ଉତ୍ତରାଖଣ୍ଡ, ଗୁଜୁରାଟ ଓ ରାଜସ୍ଥାନ ଏହାକୁ ଉତ୍ତରାୟଣ ନାମରେ ପାଳନ କରାଯାଇଥାଏ । ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ଏହି ପୋଖଳ ନାମରେ ପୂଜିତ । ତାମିଲ ନ୍ୟୁଆ ବର୍ଷ ପୋଖଳ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ଦେଶବ୍ୟାପୀ ଗୁଡ଼ି ଉତ୍ତରାୟଣ ମଧ୍ୟ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଆମ ଦେଶରେ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଅବସରରେ ପିତା ମାତା ଏବଂ ଗୁରୁଜନଙ୍କ ପୂଜା କରାଯାଇଥାଏ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଧାର୍ମିକ ଏବଂ ସାମାଜିକ କର୍ମର ବିଶେଷ ମହତ୍ତ୍ୱ ରହିଛି । ସ୍ନାନ, ଦାନ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଏହି ତିଥି ପରମ ଲାଭକାରୀ । ଏହା-ପ୍ରତିରତ୍ନ ଓ ବିଭାଗୀୟ ମୁଖ୍ୟ, ହେପାଟୋଲୋଜି ବିଭାଗ, ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜ କଟକ, ମୋ : ୯୪୩୭୦୫୧୫୪୭

ପାଳନ କରାଯାଇଥାଏ । ପୌଷ ମାସର ଏହି ସଂକ୍ରାନ୍ତି ତିଥିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଉତ୍ତରାୟଣ ହୋଇ ମକର ରାଶିରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥାନ୍ତି । ଏଥି ସହିତ ଦେବତା ମାନଙ୍କ ଦିନ ଏବଂ ପିତୃପୁରୁଷଙ୍କ ରାତ୍ରି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପରଠାରୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ମାଙ୍ଗଳିକ କାର୍ଯ୍ୟ, ଯଜ୍ଞୋପବୀତ, ବିବାହପୂର୍ବ, ଗୃହପ୍ରବେଶ ଆଦି ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ମକର ରାଶିରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ପୂଜାପାଠ, ସ୍ନାନ, ଦାନ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଏହି ତିଥି ପରମ ଲାଭକାରୀ । ଏହା-ପ୍ରତିରତ୍ନ ଓ ବିଭାଗୀୟ ମୁଖ୍ୟ, ହେପାଟୋଲୋଜି ବିଭାଗ, ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ମେଡ଼ିକାଲ କଲେଜ କଟକ, ମୋ : ୯୪୩୭୦୫୧୫୪୭

ନିଆରା ସଂସ୍କୃତି ଓ ମକର ପର୍ବ

ଆଧାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେବ ବର୍ଷରେ ଦୁଇଥର ନିକର ଗତି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥାନ୍ତି । ଏହା ପ୍ରତି ଛଅ ମାସରେ ଥରେ ସଂଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷାକାଳ ଓ ଉତ୍ତରାୟଣ । କୋପାଳ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ଉତ୍ତରାୟଣ ଗତି ସେତେବେଳେ ହୋଇଥାଏ । ସେତେବେଳେ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ପୌଷ୍ୟମାସ ଅନ୍ତରେ ପୃଥିବୀ ଧନୁ ରାଶି ଛାଡି ମାଘ ମାସରେ ମକର ରାଶିରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥାନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଷ ଜାନୁଆରୀ ମାସର ୧୪ ତାରିଖକୁ ମକର ପର୍ବ ଭାବେ ପାଳନ କରାଯାଏ । ମାଘ ମାସର ପ୍ରତିପଦା ଠାରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଉତ୍ତରାୟଣରେ ଅବସାନ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ଧାରରେ ଶୀତର ପ୍ରକୋପ ସରି ସରି ଆସିଥାଏ ଓ ତାପମାତ୍ର ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ବଦଳିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ପ୍ରକୃତି କୋଳ ଅତି ଆନନ୍ଦ ଓ ଉତ୍ସାହ ମୁଖର ହୋଇ ଉଠେ । ବସନ୍ତର ଧାର ଆଗମନ, ପ୍ରକୃତି କୋଳରେ ସୁନ୍ଦର କାଳକା ସଂଗୀତ ସାଜକୁ ଆମ ବଜର ମହ ମହ ବାସ୍ନା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାଣୀ ମନରେ ଖୁସି ସଂସାର କରିଥାଏ । ନିର୍ମଳ ଆକାଶ ଓ କଞ୍ଚିଆ ଖରା ଉତ୍ତରାୟଣ ନିଆରା ପରିବେଶ ଭିତରେ ମକର ପର୍ବ ଅତି ଆନନ୍ଦ ଭରଣୀର ସହ ଛୋଟ ପିଲାଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆବାଳ ବୃକ୍ଷ ବନିତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ପର୍ବକୁ ମାନିଥାନ୍ତି । ମକର ପର୍ବକୁ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନାମରେ ମାନନ୍ତି । ଗୁଜୁରାଟମାନେ ଏହି ପର୍ବକୁ ଉତ୍ତରାୟଣ ପର୍ବ ଭାବେ ପାଳନ କରୁଥିବା ବେଳେ ରାଜସ୍ଥାନ, ଦିଲ୍ଲୀ ଓ ଉତ୍ତରାଞ୍ଚଳରେ ସକରାତ୍ ନାମରେ ପାଳନ କରନ୍ତି । ଚାମିଳନାଥରେ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି କୁ ପୋଳା ପର୍ବ

ଭାବେ ପାଳନ କରୁଥିଲା ବେଳେ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶରେ ଖେଚୁଡି ପର୍ବ ଭାବେ ପାଳନ କରନ୍ତି । ଏହା ପଛରେ କିଛି ଧାର୍ମିକ ଭାବନା ବି ରହିଛି ପୁରାଣରେ ବର୍ଷ ଅଧିକ ଯେ ସୁଖ ଭଗବାନ ବିଷ୍ଣୁ ସବୁ ଅସୁର ବା ଦାନବ ମାନଙ୍କୁ ନିପାତ କରି ସେମାନଙ୍କ ଶିରକୁ ମନ୍ଦାର ପର୍ବତ ଉପରେ ପୋତି ଦେଇ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ସୁନ୍ଦର ସମାପନ ହୋଇଛି କହିଥାନ୍ତି । ଏହାର ମୂଖ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ ଏହା ଯେ ସମସ୍ତ ନାକାରାତ୍ମକ ଭାବନାର ଅନ୍ତ କରି ସାଧାରଣତଃ ଭାବନାକୁ ମଣିଷ ମନରେ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ସାରା ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଯେଉଁ ପର୍ବ ପାଳନ କରାଯାଏ ତାହାର ନାମ ମକର ପର୍ବ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ପିତାମହ ଭିଷ୍ମ କର ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚାନ୍ତୁରୁ ହୋଇଥିଲା । ପିତାମହ ଭୀଷ୍ମ ନିଜର ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଗକୁ ପାଦ ତଳେ ଅର୍ପଣ କରି ଦେଇଥିଲେ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ହିଁ ଭଗବାନ

ପ୍ରକଳିତ ଅଛି । ବାପା ଘରକୁ ଚଳାବେଳେ ଧନୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଦେଇ ସାଥରେ ଯାଆନ୍ତି । ପୌଷ ମାସରେ କୌଣସି ବିବାହ ବ୍ରତ ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରାଯାଏ ନଥାଏ । ଆଉ ମାଘ ମାସ ପଶ୍ଚିମରେ ବା ପ୍ରତିପଦାରେ ବାପ ଘରୁ ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ବ୍ରତ ଦେଉଳକୁ ଯେଉଁଥାନ୍ତି । ଆସିଲା ବେଳେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଇଁ ମକର ରାଜକ ଦେଇକି ଆସିଥାନ୍ତି ଯାହାକି ଭଲ ଭାବରେ ତାକୁ ତୁନା କରାଯାଇ ଘିଅ, ସର, କ୍ଷୀର, ମହୁ, ଗୁଡ, ଆଖୁ, ଚାମୁଚ, ଚାମୁଚ, ଆଦି, ଛେନା ଓ ଅନେକ ପୁସ୍ତାକ୍ତ ଫଳ ଇତ୍ୟାଦି ପକାଇ ବନା ଯାଇଥାଏ । ଓଡିଶାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘରେ ଘରେ ଏହି ଭୋଗ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପୂଜା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମକର ପର୍ବ ଦିନ ଲାଗି କରା ଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ ମକର ପର୍ବ ପାଳନ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ମକର ପର୍ବ କୁ ବାଣିଶାୟୀର ଲୋକମାନେ ବଡ଼ ଦିନ ଭାବେ ପାଳନ କରିଥାନ୍ତି । ଜଳ ଓ ଅଗ୍ନିର ସମନ୍ୱୟ ଏହି ଲୋକମାନେ ଏହି ପୋଳା ଉତ୍ସବ ପୂର୍ବରୁ ନଦୀ କଳକୁ ଅଗ୍ନିରେ ଗରମ କରି (ଅଳ୍ପ ଉତ୍ତମ) ସେଥିରେ ସ୍ନାନ କରି ସାରିବା ପରେ ନୂତନ ବସ ପରିଧାନ କରି ପୂଜା ବିଧି ଅନୁସରଣ କରି ଦୀର୍ଘ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମହା ସମାରୋହରେ ପାଳନ କରନ୍ତି । ସେ ଯାହା ହେଉ କହିବାକୁ ଗଲେ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ମକର ପର୍ବ ନିଆରା ଭାବେ ପ୍ରତିପଦା ପକ୍ଷରେ ମହା ଆଚରଣରେ ପାଳନ କରା ଯାଇଥାଏ । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ପାଳନ କରିଆସି ପ୍ରକୃତି ଉତ୍ତାପ ଆସି ତେଣୁ ଏହାକୁ ପ୍ରଥମ ବିଧି ମଧ୍ୟ ଏହି ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ । ମହାନ ଦିନ ଭାବେ ମକର ପର୍ବ ଆମ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର ଓ ଭାରତୀୟର ସଭ୍ୟତାକୁ ଏକାଠି କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇ ପାରିଛି । ଓଡିଶାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁରୀ ମାନେ ପୌଷ ମାସରେ ବାପ ଘରକୁ ଯିବାର ପ୍ରଥା

ଧୂବ ଚରଣ ବେହେରା

ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାରେ ପରି ପୂର୍ଣ୍ଣ ପବିତ୍ର ଦେବ ଭୂମି ଭାରତ ବର୍ଷ ତା'ର ମହାନାୟକ ଗୁଣ ପାଇଁ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ସୁଖେ ସୁଖେ ପରିଚିତ । ଅତି ପୁରାତନ ସବୁ ଧର୍ମ ମାନଙ୍କ ଗୁରୁ କୁହା ଯାଉଥିବା ସନାତନ ଧର୍ମ ଓ ମହାନ ସଂସ୍କୃତି, ଜଗନ୍ନାଥ ସଂସ୍କୃତି ମଣିଷ ଜୀବନକୁ ଏକ ଧର୍ମ ଓ ନ୍ୟାୟ ପରାୟଣ କରି ମଣିଷକୁ କୁପଥରୁ ସୁ ପଥକୁ ଚାଣି ଆଣି ଏକ ନୈତିକ ଜୀବନ ଜିଇଁ ବାର କଳା ଶିଖାଏ । ପର୍ବ ପର୍ବାଣୀ ମଣିଷ ମନରେ ବା ସମାଜରେ ଭକ୍ତି ଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରି ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସମାଜରେ ଭାରତୀୟରେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ବିଶ୍ୱ ବର୍ତ୍ତନ ଦେଇଥାଏ । ଭାରତରେ ବିଭିନ୍ନ ଜାତି ଧର୍ମ ଓ ବର୍ଣ୍ଣର ଲୋକମାନେ ବସ ବାସ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଆମ ଦେଶ ଭାରତ ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତାକୁ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରେ ଦେଖେ । ଏକ ସର୍ବ ବୃହତ୍ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ପୁରାତନ ରୂପେ ଚଳାଇ ଆସୁଛି ଏହି ମହାନ ଦେବ ଭୂମି । ଯାହାର ଶାନ୍ତି ମୈତ୍ରୀ ଧୂଳି ସଦା ସର୍ବଦା ଫର ଫର ହୋଇ ଉଠୁଛି । ପ୍ରକୃତିର ଉଚ୍ଚ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହିତ ମଣିଷ ସମାଜରେ ଏହି ଭାରତ ଭୂମିରେ ବିଭିନ୍ନ ଉଚ୍ଚରେ ବିଭିନ୍ନ ପର୍ବ ପର୍ବାଣୀ ପଡ଼େ । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ମକର ପର୍ବ ଅନ୍ୟତମ । ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ଦେଖିବାକୁ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁସାରେ ସକାଳ ଶକ୍ତିର

ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଓ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା ନେଇ ସତର୍କତା

ପ୍ରଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟୁଷ

ଯେତେବେଳେ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ହୋଇଯାଇଛି, ସେତେବେଳେ ଏହାର ନୀତି ନିୟମ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଜଣେ ଜଣକର ପୂତାକୁ କାଟିବାକୁ ଗୁଡ଼ି ପୁରାତନ ଧାରଣା କରାଯାଇଛି । କାହା ଗୁଡ଼ି କେତେ ଉଚ୍ଚକୁ ଯିବ ତାହାକୁ ନେଇ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ଚାଲୁଅଛି । ଗୁଡ଼ି

ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଉନାହିଁ । ତେବେ ଆଗକୁ ଜାନୁଆରୀ ୧୪ ତାରିଖରେ ରାଜ୍ୟରେ ମକର ପର୍ବ ପାଳନ କରାଯିବ । କଟକ ସହରରେ କମିଶନରେଡ଼ ପୋଲିସକୁ ଅନୁରୋଧ କରାଯାଇ ମାଞ୍ଜୁପୁରା । କାରଣ କଟକରେ ମକରରେ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା ଏକ ପୁରୁଣା ପ୍ରଥା । ପ୍ରତିବର୍ଷ ମାଞ୍ଜୁପୁରା ଜନିତ ଅଘଟଣ ଘଟୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ସତେଜନ ହେଉନାହାନ୍ତି । ଫଳରେ ନିରୀହ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନ ସଙ୍କଟରେ ପଡ଼ୁଛି । ମାଞ୍ଜୁପୁରା ଲାଗି ଲୋକଙ୍କ ଗଳା କଟି ଯାଇଥିବା ଓ ଦୁଇଜଣ ବାଇକ ଆରୋହୀ ଆହତ ହୋଇଥିବା ଖବର ମଧ୍ୟ ଆସିଥିଲା । ଏହାପରେ କମିଶନରେଡ଼ ପୋଲିସ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ଆରମ୍ଭ କରିଛି । ମାଞ୍ଜୁପୁରା ଗୋଦାମରେ ଚଢ଼ାଇ କରାଯିବା ସହ ଡାକବାଳି ଯନ୍ତ୍ରରେ ସତର୍କ କରାଯାଇଛି । ଚଢ଼ାଇ ସବୁ ମାଞ୍ଜୁପୁରା ଜବତ କରାଯାଇପାରୁ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଥିରେ ପୋଲିସକୁ ଅଧିକ ତତ୍ପରତା ଦେଖାଇବା ଉଚିତ । କାରଣ

ଦେଶରେ ପାଳିତ ପ୍ରାଚୀନ ପରମ୍ପରା ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଅନ୍ୟତମ । ଚଳିତ ବର୍ଷ ଜାନୁଆରୀ ୧୪ ତାରିଖରେ ମକର ପର୍ବ ପାଳନ ହେବ । ଏହି ଅବସରରେ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା ଏକ ପରମ୍ପରା ରହିଛି । ମାତ୍ର ଏବେ ଏହି ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପାଇଁ ବିପଦ କାରଣ ସାଜିଛି । ବହୁ ସତେଜ ନାଗରିକ ତଥା ଦୁର୍ଭିକ୍ଷା ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା ଉପରେ କଟକଣା ଲଗାଇବା ପାଇଁ ବାଧି କରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା ଦ୍ୱାରା ଏହା ମାଞ୍ଜୁପୁରା ବେଳରେ ଲାଗି ଏକାଧିକ ବାଇକ ଆରୋହୀ, ସାଇକେଲ ଆରୋହୀଙ୍କ ସମେତ ଶଶୁ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ପ୍ରାଣହୀନ ଭଳି ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟୁଛି । ଏତେ ଅଘଟଣ ପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଶାସନ କିମ୍ବା ଲୋକେ ତେବୁ ନଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏଥିରେ କଟକଣା ଲଗାଇବା ପାଇଁ ହାରକୋର୍ଟରେ ଏକ ମାମଲା କରାଯାଇଛି । ମାଞ୍ଜୁପୁରାରେ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ଜୀବନହାନି ହେଉଛି । ଏ ନେଇ ସରକାର ଓ ପ୍ରଶାସନ କଟକଣା ଲଗାଇବା ଉଚିତ । ପରମ୍ପରା ଅନୁଯାୟୀ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବାରେ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । ହେଲେ ଏହା

ଉଡ଼ାଇବାବେଳେ ଅନ୍ୟ ଜଣକର ଗୁଡ଼ିକୁ ଯଦି କାଟି ଦିଆଯାଇପାରେ ତା'ହେଲେ ସିଏ ନେବ କିତାପଟ । ଏହି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତାରେ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବା ବ୍ୟବହୃତ ମାଞ୍ଜୁପୁରା । ପ୍ରତିବର୍ଷ ମାଞ୍ଜୁପୁରା ଲାଗି ଲୋକଙ୍କ ଦେବ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଙ୍ଗ କଟି ଯାଉଥିବାବେଳେ ପ୍ରାଣହୀନ ଆଶଙ୍କା ରହୁଛି । ନାଇଲନ ପୂତାକୁ ଘାତକ କରିବାକୁ ପୂତା ଉପରେ ଅଠା ସାହାଯ୍ୟରେ କାଟିଗୁଣ୍ଡ ସହିତ ଧାରୁ ଗୁଣ୍ଡ ଓ ଧାର ଥିବା ସେହିଭଳି ଜିନିଷ ଲାଗୁଛି । ଫଳରେ ଏହି ପୂତା ଲାଗିବା କ୍ଷଣି ସାଧାରଣ ପୂତାରେ ଉଡ଼ୁଥିବା ଗୁଡ଼ି ସହଜରେ କଟିଯାଏ । ତେଣୁ କିଛି ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇ ମାଞ୍ଜୁପୁରା ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଇବାରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିବା ଏହି ପୂତା ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ କଟିଯାଇ ଏଣେତେଣେ ପଡ଼ୁଛି । ସେଥିରେ ଛନ୍ଦିହୋଇ ସାଧାରଣ ଲୋକ କେବଳ ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବରା ହେଉନାହାନ୍ତି, ବେଳେବେଳେ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ଯିବାର ପରିସ୍ଥିତି ଉପସ୍ଥୁତି । ଏହି ମାମାତ୍ୱ ପୂତା ଲାଗି ଦିନକୁ ଦିନ ଆହତ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । କିନ୍ତୁ ଏହି ପୂତା ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଲଗା ଯାଉନାହିଁ । ଏହାର ଆମଦାନି ଓ ବିକ୍ରି ବନ୍ଦ କରିବାଲାଗି ମଧ୍ୟ କୌଣସି କଡ଼ା ପଦକ୍ଷେପ

ଏଥିରେ ଚିକିତ୍ସିତ ଅବହେଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ ନାହିଁ କାରଣ ନେଇ ଯାଉଛି । ବାରମ୍ବାର ଏଭଳି ଘଟଣା ଘଟୁଥିବାରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଯାତାୟତ କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଭୟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । ପୋଲିସ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଚଢ଼ାଇ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଖୁଦୁଗିଆ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରୁ ନାହିଁ । ପ୍ରଶାସନ ତରଫରୁ ଜନଗହଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗୁଡ଼ି ନ ଉଡ଼ାଇବା ଓ ମାଞ୍ଜୁପୁରା ବ୍ୟବହାର ନ କରିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଯାଇଛି । ଏପରିକି ନିୟମ ସ୍ଥଳାପକାରୀକୁ ଗିରଫ କରାଯିବା ନେଇ ସର୍ବସାଧାରଣରେ ସ୍ୱର ଉଠୁଛି । ବାସ୍ତବିକ ଏକଥାକୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଗୁରୁତର ସ୍ୱର ନେଇ ରୁହିବା ଉଚିତ । ଆମର ଚିକିତ୍ସା ଖୁସି ଅନ୍ୟ ପାଇଁ କାଳ ହେଉଛି । ଏଣୁ ଆମକୁ ବିଏ କରୁ କି ନକରୁ, ଆମେ ଯଦି ସତର୍କ ହୋଇଯିବା, ତାହେଲେ ଆମେ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିବା ସହ ଅନ୍ୟ ମାନେ ବି ସୁରକ୍ଷିତ ରହିବେ । କୁରୁମତାଜୀବ, ମହୁଲପଡ଼ା, ତେଜାନାଳ ମୋବାଇଲ: ୭୦୦୮୪୩୧୨୫୭

ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିର ପୌରାଣିକ ମହତ୍ତ୍ୱ

ଡଃ. ଚପନ କୁମାର ପାଲ

ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପାସନାର ପର୍ବ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ନାରାୟଣଙ୍କ ସ୍ମୃତି କରି ଅଜ୍ଞାନରୁ ଆଲୋକ ଆଡ଼କୁ ଯିବା ଲାଗି ଏହି ପର୍ବ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଏହି ପର୍ବ ଜୀବନରେ ଶୁଖିତାକୁ ସମାପ୍ତ କରି ନୂତନ ଶକ୍ତି ଭରିଥାଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ମକର ରାଶିରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି କୁହାଯାଏ । ଭାରତ ଭୂଖଣ୍ଡ ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତର ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଅବସ୍ଥିତ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପୂର୍ବରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବର୍ଷ ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଥାଆନ୍ତି । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପର ଠାରୁ ସେ ଉତ୍ତର ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧକୁ ପ୍ରବେଶ କରିଥାନ୍ତି । ଏହାର ଅର୍ଥ ପରବର୍ତ୍ତୀ ୬ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତର ଗୋଲାର୍ଦ୍ଧରେ ଥାଆନ୍ତି । ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିକଟକୁ ଆସୁଥିବାର ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ତାଙ୍କର ପୂଜା କରାଯାଇଥାଏ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିର ଅନେକ ପୌରାଣିକ ମହତ୍ତ୍ୱ ରହିଛି । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତରାୟଣ ଠାରୁ ସମସ୍ତ ଧାର୍ମିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଶର ଶଯ୍ୟାରେ ଶୋଇଥିବା ପିତାମହ ଭୀଷ୍ମ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତରାୟଣ ହେବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତରାୟଣ ହେବା ମାତ୍ରେ ସେ ପ୍ରାଣ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ।

ପୌରାଣିକ ମାନ୍ୟତା ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ଦିନ ଭଗବାନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିକ ପୁତ୍ର ଶନିକୁ ଦେଖା କରିବା ଲାଗି ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଉଥିଲେ । ଶନିଦେବ ମକର ରାଶିର ସ୍ୱାମୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହି ଦିବସର ନାମ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ହୋଇଥିଲା । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ଦେବୀ ଗଙ୍ଗା ଭଗବାନଙ୍କ ପଛରେ ପଛରେ ଆସି କପିଳ ମୁନିଙ୍କ ଆଶ୍ରମରେ ରହୁଥିଲେ । ଏହାପରେ ଭଗବାନଙ୍କ ବଂଶର ଉତ୍ତର ହୋଇଥିଲା । ଶେଷରେ ଦେବୀ ଗଙ୍ଗା ସାଗରରେ ମିଶିଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ଗଙ୍ଗାସାଗର ସ୍ନାନ ବିଶେଷ ମହତ୍ତ୍ୱ ରହିଛି । ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳରେ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପାଳିତ ହୁଏ । ଏକଦା ପ୍ରାଚୀନ ରୋମାନ ଓ ଇହୁଦିମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପର୍ବ ପାଳନ କରୁଥିବା ଜଣାଯାଏ । ଏହି ଦିନକୁ ମାଘ ମାସ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ଏହା ନବ ବର୍ଷର ପ୍ରଥମ ଦିନ । ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତୀୟମାନେ ଏହାକୁ କହନ୍ତି ପୋଳା । ପୋଳାରେ ଅଗ୍ନି ଉତ୍ସବ ପାଳନ ସହ ନବ ବସ

ପିନ୍ଧାଯାଏ ଏବଂ ପିତୃପୁଷ୍ପକୁ ପିଣ୍ଡଦାନ କରାଯାଏ । ମକରରେ ଓଡ଼ିଆ ଘରମାନଙ୍କରେ ହୋମ ହୁଏ । ନୂଆ ଅନୁଆ ବାଉଳ, ନୂଆ ଗୁଡ଼, ଛେନା, ନଡ଼ିଆ, କଦଳୀ, ଘିଅ, ଖିରି ଆଦି ମିଶାଇ ମକର ରାଜକ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ । ଏହି ଭୋଗ ଦେବତାଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କଲା ପରେ ସାହି ପଡ଼ିଗାରେ ବଞ୍ଚାଯାଏ । ଏହି ଦିନରେ ଗଙ୍ଗାସାଗର ମେଳା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ । ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଗତି ଉତ୍ତରାୟଣ ଓ ତେଜ ପ୍ରଖର ହୁଏ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା, ମକର ରାଶିକୁ ବିଷୁବ ରେଖା ଆଡ଼କୁ ଗମନ କରନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲେ, ଦେବଲୋକ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ଏକ ହିନ୍ଦୁ ବିଶ୍ୱାସ । ପିତାମହ ଭୀଷ୍ମ ଉଚ୍ଚାନ୍ତୁରୁ ବର ପାଇଥିଲେ । ସେ ଶରଶଯ୍ୟାରେ, ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଉତ୍ତରାୟଣକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ।

+ସେଟ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଫ ଇଣ୍ଡିଆ, ୱାପ କଲୋନୀ, ଦେଉଳ ସାହି, ତୁଳସୀପୁର, କଟକ

ଗୁଡ଼ି ଯାଏ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ନଳିନୀ ଦାଗ

ପୁରୁଣା କଥାକୁ ଭୁଲିଯାଇ ଆମେ ସର୍ବିଏ ଯିବାରେ ମିଶି ମକର ପରବେ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼େଇବା ବାଣି ଦେବା ହସ ଖୁସି । ଧରଣୀ କୋଳରେ ରଜ ବେରଜୀର ଫୁଲ ଫୁଟି ଛୁଟେ ବାସ ଶୀତ ଋତୁରେ ପୁଣ୍ୟ ପର୍ବନେଇ ଆସିଛି ପରମ୍ପ ମାସ । ମନୁ ହିଂସାଭାବ ଦୂରକରଣ ଆମେ ଏକମନ ହୋଇ ଚଳି ସର୍ବିଏ ମିଶି ଗୁଣ୍ଡ ବିପଦକୁ ଆମେତ ଦେବାରେ ଚାଲି ।

ତିଆରିକି ଗୁଡ଼ି ନାଲି ନେଲି ଧଳା କାଗଜରେ ଅଠା ଦେଇ ନଟେଇରେ ପୂତା ଖୋଲିଲେ ଉଡ଼ିବ ଗୁଡ଼ି ଗାତ ଦେବା ଗାଈ । ଭୋକଦୁଃଖ ଭୁଲି ଚିକି ଚଢ଼େଇଟି ଗାଈ ଗଛରେ ଗାତ ମକର ଦସିବା ସବୁ ଦୁଃଖ ଭୁଲି ସାଧିବା ସବୁର ମିତ । ପବନରେ ଗୁଡ଼ି ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଯିବ ବିଲ ବନ ପଥ ତେଜ୍ ଖୁସିର ବାରତା ବାଣି ଦେଉଯିବ ଆକାଶକୁ ଯିବ ଛୁଇଁ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ମକର ପୂଜା ହୋଇଥାଏ ସବୁ ଦେବାଦେବୀ ପାଶେ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ସହିତ ମକର ଖାଆନ୍ତି

